

ВІДГУК

доктора культурології, доцента, в. о. завідувача кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

КРИВОШЕЇ ТЕТЯНИ ОЛЕКСАНДРІВНИ

та кандидата культурології, доцента, декана кафедри баяна та акордеона Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

БЕНЗЮКА ОЛЕСАНДРА ОЛЕКСІЙОВИЧА

про творчий мистецький проект та його наукове обґрунтування аспіранта творчої аспірантури кафедри баяна та акордеона Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

ГАФИЧА МАКСИМА ЯРОСЛАВОВИЧА

«АКОРДЕОННЕ МИСТЕЦТВО В РОЗРІЗІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ВИКОНАВСЬКИХ ТРАДИЦІЙ: ФРАНЦІЯ, ІТАЛІЯ, УКРАЇНА»

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проекту та обґрунтованість його положень. Творчий мистецький проект М.Я. Гафича та його теоретичне обґрунтування присвячений складному комплексу актуальних проблем. Центральною постає тема становлення та розвитку українського національного акордеонного мистецтва в оптиці європейської полікультурності та діалогізму. Такий широкий дослідницький вектор є методологічно виправданим – акордеонне виконавство доцільно досліджувати у європейській ціннісній горизонталі минулого-теперішнього, традиційного та новаторського і історичній вертикалі культурної різноманітності та своєрідності, самобутності. В такому русі від загального до особливого й можна побачити та зрозуміти історичну тяглість, процесуальність мистецьких процесів (зокрема в лакуні інструментального виконавства) як спільної європейської традиції, із якої поступово викарбовуються інші, зберігаючи власну самобутність, нашаровуючи досвід,

який проходить перманентне апробування в сучасних культурно-мистецьких практиках.

Структура роботи, визначені мета, об'єкт, предмет розвідки-обґрунтування свідчать про належний теоретичний рівень дослідження, текст послідовно розкриває логіку змісту, аргументація та висновки відповідають поставленим завданням.

Але для більш точного розкриття обґрунтованості теоретичних положень ми відмовились від лінійного аналізу тексту (по розділах), а пропонуємо аналіз сутнісних змістовних «вузлів» роботи. На наш погляд така оптика рецензентів суголосна основному посилу самої роботи М. Гафича – дати максимально широку та точну картину динаміки акордеонного мистецтва на перетині європейських виконавських традицій.

Отже артикулюємо найбільш яскраві та влучні для розуміння авторського задуму змістовні «вузли» обґрунтування творчого мистецького проекту.

Актуальною є постановка самої проблеми – автор досліджує виконавські традиції та новації в широкому культурному контексті, цілком логічно та обґрунтовано користуючись поняттям «сучасні культурно-мистецькі практики» (див. об'єкт дослідження, с. 9). В сучасній науці даний концепт набув категоріальної стрункості завдяки міждисциплінарним дослідженням американських та англійських культурологів, яких можна об'єднати під загальною рубрикою «Cultural Studies». Відтак культурно-мистецькі практики в розвідці М. Гафича інтегрують/синтезують всю конгломерацію процесів та феноменів, що пов'язані із акордеонним виконавством (постаті, школи, навчальні заклади, концертні заходи, естрада, репертуар, виконавські традиції та новації тощо) у процесуальність культурного сьогодення. Завжди для дослідника складно утримувати дослідницьку дистанцію, особливо коли предметом є безпосередня сучасність – культурно-мистецькі процеси, що відбуваються тут-і-зараз. Даний складний та максимально широкий комплекс поставлених М. Гафичем проблем та завдань в полідисциплінарності

концепту культурно-мистецьких практик дозволяє «схопити» сутнісні характеристики акордеонного виконавства України, Франції, Італії (через смислові перетини «Україна-Європа», «традиції-новації») поза сталою та звичною культурною ієрархією. Оптика культурно-мистецьких практик «фокусує» дослідницький погляд на виконавських традиціях, актуалізує їх, вписує у сучасне поле суспільних відносин, художніх експериментів, мистецьких комунікацій.

Евристичною є заявлена автором проблема виконавської техніки як певної екосистеми. Такий несподіваний дослідницький ракурс також цілком логічно «вписується» у неklasичну парадигму сучасних мистецьких практик, коли на другий план відходить традиційна модель суб'єкт-об'єктної «інструментальності» музичного інструменту (акордеону) та встановлюється актуальний режим взаємодії-діалогу. Цей філософський принцип в свій час було артикульовано німецьким філософом М. Гайдеггером в творі «Питання про техніку» (1953 р.), у якому наголошувалося, що техніка – це не засіб, а доля; даний аспект проблеми художніми засобами вирішував і П. Зюскінд у відомому літературному творі «Контрабас» (1981 р.). За великим рахунком аксіологія виконавської практики і має встановлювати та стверджувати не предикативну модель техніки (інструменту) та технічності, а своєрідну «екосистему стосунків між акордеоністом та акордеоном» (с. 21). Спираючись у цьому питанні на світоглядні ідеї та виконавську практику Ф. Дешампа М. Гафич всебічно аналізує цей досвід у основному тексті розвідки і, також, деталізує у додатках до роботи (Додаток А).

Вельми влучним, теоретично обґрунтованим є авторське визначення поняття «інструментальна виконавська школа» (с. 26), що є центральним та системним для дослідницької концепції М. Гафича. Аналізуючи процеси формування виконавської школи акордеонного мистецтва автор, цілком очікувано, застосовує інституціональну логіку (музично-професійна освіта – як сутнісний центр даного процесу). Але долучає і більш нехарактерні для цього аргументи – дискурсивний чинник (с. 29). Дискурсивність сучасних

виконавських шкіл – це новий теоретичний принцип, який є важливим для осмислення складних соціокультурних процесів в даній царині. Варіативність руху (національні виконавські школи), його багатшаровість (традиції та новаторство), залучення для розуміння нерациональних чинників та впливів (творча інтуїція особистостей-виконавців) перетворює концепт інструментальних виконавських шкіл на відкриту динамічну систему, що перманентно розвивається, змінюється та взаємодоповнюється. Цей вдало віднайдений методологічний принцип дозволяє в такому ж ракурсі «оновити» принципи розуміння й нашої вітчизняної виконавської традиції, зокрема на прикладі виконавської та педагогічної школи Євгенії Черказової.

Апробація теоретичних висновків М.Гафича щодо генеральних процесів, що відбуваються у сучасному акордеонному мистецтві на перетині різних національних традицій втілено у авторському виборі репертуару.

Відповідність публікацій і мистецьких апробацій темі творчого мистецького проєкту.

Матеріали наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту апробовано на п'яти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і круглих столах, а також висвітлено у двох статтях у наукових фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України в галузі «мистецтвознавство» (1. Гафич М. Я. Сучасна акордеонна практика Франції та Італії у контексті класичних традицій виконання // Актуальні питання гуманітарних наук : зб. ст. / Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич : Гельветика, 2023. Вип. 70. Т. 1. С. 83–91. 2. Гафич М. Я. В. Зубицький. Концертна партита № 2 в стилі джазової імпровізації: порівняльний аналіз авторського виконання і версії Фредеріка Дешампа // Актуальні питання гуманітарних наук : зб. ст. / Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич : Гельветика, 2023. Вип. 64. Т. 1. С. 104–110).

Рівень виконання творчого мистецького проєкту.

За темою творчого мистецького проєкту презентовано концерт-іспит на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтв «Акордеонне

мистецтво в розрізі європейських та вітчизняних виконавських виконавських традицій: Франція, Італія, Україна» 8 липня 2024 року в концертному залі Київського коледжу «Лівобережний» (художній керівник – Євгенія Черказова). Програма концерту була представлена творами: Ф. Фугацца «Прелюдія і фуга фа-дієз мінор», Ф. Анжеліс «Концертний етюд на тему А. П'яццолі», Л. Беріо «Sequenza XIII (Chanson)», А. Астьєр «Дивертисмент», В. Зубицький «Присвята А. П'яццолі», Р. Гальяно «Танго для Клод». Вибір тематики творчого мистецького проекту Максима Гафича пов'язаний з його виконавськими пріоритетами та зумовлюється актуальністю порушених проблем.

Автором ретельно продумані структура й архітектоніка музичного полотна проекту, матеріал викладено логічно й послідовно, що дає уявлення про високий рівень професійної підготовки здобувача. Варто зазначити, що у виконанні аспірантом шансону Лучано Беріо та французького шансону, музикант чудово передав їхню спільну основу – виразність тексту та музичної форми. Інтерпретація вміло поєднує авангардні експерименти Беріо з емоційною доступністю традиційного шансону, підкреслюючи глибину обох жанрів. Виконуючи музику Ф. Фугацци, Ф. Анжеліса, В. Зубицького та Р. Гальяно, аспірант, тим самим втілює прагнення композиторів інтегрувати різноманітні музичні впливи і стилістичні елементи у свої твори. Кожен з вищезазначених композиторів використовує акордеон як інструмент для дослідження культурних перекриттів і синтезу традиційних та сучасних музичних форм, що відображає глобальні тенденції в акордеонній музиці.

У дослідженні Максима Гафича «Акордеонне мистецтво в розрізі європейських та вітчизняних виконавських традицій: Франція, Італія, Україна» обстоюється ключове положення щодо розуміння розвитку акордеонного мистецтва в Україні в контексті *утвердження академічних традицій виконавської школи*. В науково-дослідній праці автор розкрив сутність феномена акордеонної школи та поняття виконавської акордеонної європейської традиції в аспекті її національних особливостей. Вдало виявлено,

що культурні запити доби спонукають до аналізу інокультурних впливів та можливостей мистецького синтезу, розкриття перспектив розвитку українського акордеонного мистецтва, усвідомлення перспектив його розвитку в сучасному світі.

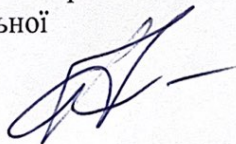
Висновки наукового обґрунтування творчого мистецького проекту, до яких дійшов автор, логічно послідовні та відповідають поставленим цілям. Аргументація побудована чітко, а результати цілком відповідають заявленій меті дослідження, що свідчить про високий рівень академічної майстерності автора. Матеріал не містить жодних ознак плагіату, усі положення та висновки є самостійно розробленими.

Для дискусії пропонуємо наступні питання:

1. Викладаючи історію розвитку акордеонного мистецтва у Франції (підрозділ 2.1) автор активно залучав тексти визначних теоретиків та практиків акордеонного мистецтва французькою мовою. Які особливості вживання професійної лексики в мові оригіналу? чи були проблеми із перекладом спеціальної термінології українською? Можливо, в процесі перекладу певні звичні для фахової спільноти терміни набули нових конотацій?
2. Цілком обґрунтовано для компаративного аналізу європейської та української традиції розвитку акордеонного мистецтва були обрані провідні флагманські «акордеонні» культури – Франція та Італія. І логіка зрозуміла – вони запроваджували зразки та моделі, які запозичували інші країни та школи. Якщо продовжувати та розширювати цей список – які європейські країни/школи/традиції посядуть наступні позиції в цьому списку і чому?
3. Було б доречно, аби автор на початку Розділу 4 аргументував причини відбору зазначених творів, оскільки поняття сучасного репертуару акордеоніста (що винесено у назву розділу) ніяк не додає розуміння даного вибору.

Вказане дозволяє зробити висновок про те, що творча та науково-дослідницька складові запропонованого Максимом Гафичем творчого мистецького проекту «Акордеонне мистецтво в розрізі європейських та вітчизняних виконавських традицій: Франція, Італія, Україна» виконані на високому професійному рівні, повністю відповідають вимогам МОН щодо кваліфікаційного рівня доктора мистецтв й **Гафич Максим Ярославович** заслуговує на присудження ступеня доктора мистецтв за спеціальністю **025 – Музичне мистецтво.**

Доктор культурології,
доцент, в. о. завідувач кафедри теорії
та історії культури Національної
музичної академії України
імені П. І. Чайковського

ТЕТЯНА КРИВОШЕЯ

Кандидат культурології, доцент,
декан кафедри баяна та
акордеона Національної
музичної академії України імені
П. І. Чайковського

ОЛЕКСАНДР БЕНЗЮК

